

sard — a trezii nemulțumirea grupurilor care împing din nou Japonia pe un drum periculos.

Faptul că premiera piesei nu a avut loc a trezii indignarea și protestele forțelor progresiste ale țării. Regizorul și-a dat demisia, în mod demonstrativ, de la Televiziune. „A ceda presiunilor — a declarat el în presă — înseamnă a capitula în fața reacțiunii. Sint indignat de cele întâmplate și voi lupta ca spectacolul *Fiul unic* să fie totuși prezentat telespectatorilor japonezi“.

Erwin Piscator, credincios sie-însuși

E. Piscator, regizor cu talent cert dar contradictoriu, a parcurs o cale artistică tot atât de contradictorie. Creator al „teatrului politic“ în timpul republicii de la Weimar, antifascist convins și demascator virulent al tiraniei hitleriste, Piscator a fost întotdeauna „de stînga“, atât în politică cît și în artă, dar, în diversele etape ale activității sale, această orientare a fost de multe ori anarhică.

Artist de reputație mondială, Piscator nu și-a putut crea, de fapt, un teatru al său, ori o școală cu poziții ideologico-artistice precise, pentru că nu are și nu a avut niciodată un loc stabil de muncă. În urma unor peregrinări nesfîrșite, el a fost angajat, la începutul acestei stagiuni, la Volksbühne din Berlinul occidental, cunoscut și sub numele de Teatru de pe Kurfürstendamm, de unde, în 1927, a fost dat afară în urma unui uriaș scandal provocat de spectacolul *Furtună deasupra Gottlandului*. Acum, Piscator s-a întors la „locul crimei“, cu aureola unui clasic, recunoscut și stimat de toți.

El a început munca creatoare în acest teatru punînd în scenă tetralogia lui G. Hauptmann — *Atrizii* —, spectacol pe care l-a realizat ca pe un act de demascare a hitlerismului. Însuși subiectul piesei îi oferea suficient material. Hauptmann, care a scris piesa în timpul războiului, a utilizat mitul antic al crimelor sîngeroase ale Atrizilor ca o aluzie foarte transparentă la realitatea ce-l înconjură.

Și iarăși — pentru a nu se știe cîta oară în decursul ultimelor decenii — a izbucnit o înflăcărată polemică în jurul realizării lui E. Piscator.

„Vechile greșeli ale lui Erwin Piscator“ — iată ce se putea citi în toată presa vest-berlineză. Cuvîntul „vechi“ se referă la acele vremuri cînd Piscator ocupa în mod consecvent pozițiile teatrului politic revoluționar.

În articolul semnat de L. Lüft în ziarul hamburghez „Die Welt“, acest lucru se spune pe față. „Piscator, bătrînul venerabil... vrea să facă veșnic din teatru o școală politică. În ultima sa punere în scenă, el repetă vechea greșeală a anilor 1920—1930, afirmînd: «Ceea ce se arată pe scenă trebuie să aibă o tendință determinantă, iar spectatorul trebuie să priceapă că piesa urmărește un țel concret»“.

În continuare, cronicarul cere ca Piscator să vorbească în spectacolul său *Atrizii* despre „răul universal“, condamnînd-l pentru faptul că se încapățînează să sugereze spectatorilor că acțiunea piesei lui Hauptmann se referă doar la soarta Germaniei. Iată în ce constă „vina“ regizorului.

Dar Piscator nu și-a recunoscut „greșeala“. În scrisoarea deschisă, adresată revistei vest-germane „Das Theater heute“, care de asemenea a publicat o cronică negativă despre spectacol, regizorul scrie, subliniînd marelui succes de public la spectacolul *Atrizii*: „Sînt convins că un asemenea interes al marului public se explică prin faptul că am realizat această montare a piesei lui Hauptmann pe fundalul realității noastre, la care piesa se și referă de fapt. În tetralogia sa *Atrizii*, Hauptmann condamnă barbaria nazistă. Și numai o prudență elementară nu i-a permis să vorbească despre unele lucruri atât de deschis și pe față cum putem și trebuie s-o facem noi astăzi...“

Și iată că — pentru a eîta oară ? — ca o învățătură pentru toți amatorii de „artă pură“, un spectacol teatral a devenit un prilej de luptă politică și nu „pur estetică“ ! Iar viața a demonstrat că E. Piscator a rămas într-adevăr credincios sie-însuși — credincios față de tot ce era mai bun în creația lui.